

Biogr. erud.
D. 230, 36.

MEMORIAM
VIRI
ILLVSTRIS
MAGNIFICI ATQVE EXCELLENTISSIMI
D. CAROLI FRIDERICI
TRIERI
CONSILIA RI AVLICI ELECT. SAX.
CONSULARIS CIV. LIPS.
ET IN CVRIA E SVPREMAE IVDICIO
ADSESSORIS ETC.
1763
IPSI S KAL. FEBR. A. C. CCCLXIII.
REBVS HUMANIS EXEMTI
CIVIBVS ACADEMICIS
GRATAE POSTERITATI
COMMENDAT
RECTOR *D. Ernesti*
VNIVERSITATIS LITER. LIPSIENSIS.

LIPSIAE
EX OFFICINA LANGENHEMIA

(1765)

Vier Band. Jan. - Vol. 5

i Terra haec, quam habitandam fruendamque Deus
concessit hominibus, admirabilis est infinita copia
rerum, quas velut in propatulo habet expositas, et ad vitae necessitates, et
ad oblectationem sensuum animorumque; non minus profecto digna est
admiratione propter multitudinem earum, quas velut in penetralibus recon-
ditas premit, et ad usus hominum necessarios et ad ornatum vitae. Illa

* 2

enim

enim tanta vis saxonum, marmoris, gemmarum, metallorum, salis, materiaeque ceterae vel colorum, vel medicamentorum, quot et quantas opportunitates adfert vitae communi ad aedificandi firmitatem, ad opificiorum atque artium prope vniuersarum solertiam et perfectionem, ad rerum omnium, quae manu administrantur, vel munditium, vel efficiendi celeritatem, ad mercaturaे, omninoque emendi vendendique facilitatem et copiam, ad ornandi varietatem et pulchritudinem, ad curationum denique salubritatem! Quid esset vita humana, quam longe remota ab ea, quae nunc est, humanitate, commoditate, suauitate, si rebus his omnibus careret; si, quod poetarum votum est, plus seueritatis argutae habens in verbis, quam verae sapientiae in sensu, si, inquam, contenti his, quae palam habet terra, nunquam ausi essent homines etiam patefacere terram, aditum moliri in eius penetralia, scrutari recessus omnes, inde expromere, quae latent, et vel vi manuum cogere, vel solertia ingenii vocare ad usus communes? Quam magna parte exercendi ingenii, et manuum humanarum occupandarum labore fructuoso careremus, si in tenebris per ignauiam nostram semper abdita mansissent, nec manuum humanarum ope subleuata in lucem conspectumque humanum prodissent? Quam denique magnam partem operum diuinorum ignoraremus, non minus largam, non minus dignam materiam praebentium uestigandae et admirandae sapientiae et bonitatis diuinae, quae frustra vim suam in his tot ac tantis rebus struendis apparandisque consumfisse videretur?

Quo magis videntur de genere humano bene mereri, qui partem aliquam copiarum suarum in hoc conferunt, vt sumtus praebeant vel instituendis vel exercendis metallis cuiuscunque generis, vt egeratur tam utilis vitae humanae materia, ingenium autem ad liberalissimam hanc curam et cogitationem conuertunt, vt has in terrae thesauris abditas, tam varias, tamque mirabiles copias, accurate spectando, diligenterque cum suis caussis considerando, cognoscant, artes denique, per quas eae res primum in lucem veniunt, deinde ad usus vitae praeparantur, cum vario apparatu et instrumento suo, perspiciant. Nec vero aliis magis ea studia conueniant, quam his,

his, in quorum finibus metalla talium bonorum subterraneorum excentur, dantque aditum ad illam partem naturae et artis cognoscendam; in his nobis, quibus nascendi forte contigit patria, variis metallorum exercendorum generibus a multis seculis et beata et nobilis. Nam ut nihil de nobilitate patriae dicam ab ea quoque re nata; quantam partem bonorum suorum metallis debet? quot vrbes, etiam melius ceteris publice priuatimque aedificatas? Quam multos olim locupletarunt, a quorum copiis nunc etiam reliquiae sunt quaedam ad vsum Ecclesiae, Scholarum, ad necessitates pauperum subleuandas? Quam multis etiam nunc profunt ad rem augendam? quam multis vel necessarium vel etiam liberalem sumtum vitae praebent? Verbo, quam bona pars publicae, et his terris propriae vtilitatis, metallica re continetur?

Nec vero populares nostri segnes ad haec cognoscendi studia fuere; immo inde quoque ingenii Saxonici gloria vel nata, vel aucta est apud populos, ingenii et doctrinae cultu claros, et qui de ingenii hominum et doctrina recte iudicare didicissent. Etenim, quam quondam Romano ingenio laudem propriam adseruit *Plinius* ille, naturae scrutator et historicus, quod primus omnium de re metallica et rebus subterraneis ita scripsit, ut operae pretium fecerit; eam posterioribus seculis Saxonico parauit *Georgius* ille *Agricola*, inter principes ingenii Saxonici numerandus, scriptis libris eiusdem argumenti pluribus, per quos ille tum volitauit per ora virorum doctorum, et Principum gratia floruit, nunc paucis, et nonnisi doctissimis, ultra nomen notus. Nam is, seculis nostrae aetati propinquus, primus Germanorum et Saxonum, immo omnium, de iis rebus bene scripsit *), ita scripsit, ut illam Plinianam in eo genere laudem et gloriam longe longeque superarit. Etenim et maiorem et difficiliorem materiam scribendi amplexus est, et haud paullo meliori latine scribendi genere eas res est persecutus:

* 3

quippe

*) *Mich. Mercatus* in *Metalloth.* Vatic. praef. p. LVI. *Auctores*, ut debui, laudaui; inter quos ex recentioribus *Georgium Agricolam*, quem longe omnibus in hoc genere antecellere existimauit. *Thuani* et aliorum similia testimonia sunt apud *Adamum* in *Vitis Medicorum*.

quippe non modo historiam illarum rerum scripsit, vt ille, sed etiam caussas physicis et mathematicis rationibus subtiliter, pro illius aetatis modo, indagauit, et machinationes omnes metallicas, aedificationes, artesque officinarum metallicarum perspicue explicauit et perscripsit; quod est genus scribendi, praesertim si primus aggrediare, longe difficillimum; denique latinitate in iis rebus exponendis usus est ad aurei seculi imitationem feliciter composita. Atque etiam primus historiam metallorum scripsit libris duobus, de *Metallis veteribus et nouis*, et totius rei metallicae venuustum, et *Erasmo* mirifice laudatum, compendium in sermone ac dialogo, cui *Bermannii* titulum fecit, quod is inducitur in valle Ioachimica colloquens cum *Nic. Ancone* et *Naeuio* de rebus metallicis: quos libellos, turpe sit homini elegantioris doctrinae in his terris, non legisse, multo magis, nescire.

Et ille nullam aliam caussam habuit primo harum rerum accurate cognoscendarum, deinde litteris latinis illustrandarum, quam quod ex Italica literarum et doctrinae medicae disciplina in patriam reuersus, medicinam facere instituisset in valle Ioachimica, et quod patriam haberet non modo Saxoniam Misnicam, quae a metallis quoque clara esset, sed etiam natales in oppido, montibus iis propinquo, in quibus metalla exercerentur. Quare decorum sit etiam aliis, eam partem bonorum nostrorum non ignorare, et in iis cognoscendis aliquid studii, non modo ad utilitatem in metallis exercendis, sed etiam ad liberalem ingenii et otii oblectationem, collocare. Et fuerunt ab illo tempore multi multis locis popularium nostrorum, qui hanc partem naturae et doctrinae, visendis et inspiciendis metallis, tum nostris, tum externis, colligendis metallothecis aut bibliothecis metallicis, diligenter cognoscere stuperent, etiam litteris, utinam *Agricolae* vestigiis persequendis, illustrarent; quos omnes nominare non est necesse. — De quorum numero fuit etiam is, cuius memoriam nostris, posteritati, commendare instituimus, CAROLVS FRIDERICVS TRIERVS, Vir Illustris, qui primum, inter ceterae doctrinae iuuenilis studia, etiam hoc genus coluit, exacto autem studiorum in Academiis curriculo, non modo nostras fodinas lustravit

lustrauit et perspexit, sed etiam, cum peregrinaretur, in Hungariam hoc consilio profectus est, ut nobilia, quae in iis locis exercentur, metalla vise ret, et per omnem vitam earum rerum studio delectatus est, denique etiam ipse exercuit multis locis in Saxonia, Bohemia, metalla, in primisque prope Isenacum ad Fontes Fortunae, vbi multas operas benigne aluit. Nec ille studium hoc tantum ad delectationem, aut ad utilitatem suam referebat, sed etiam ad publicam, et ad liberalitatem, de qua dicemus post. Hoc loco vnum illud commemorabimus, quod primo bello Prussico, cum direptionis metus Vrbi nostrae intentaretur ab hoste, ni pecunia solueretur, quae imperata esset, ipse, quicquid repositum haberet argenti signati e metallis, quae erat summa grandis, id omne in publicum et ad auertendum periculum contulit. Enimvero non ex hac vna parte spectandus est Vir ille, laudibus plurimis et maximis cumulatissimus, sed totus perspiciendus, si virtutem eius vere aestimare velimus. Hoc igitur agamus.

Habuit natales in Vrbe Dresda, patremque D. Ioannem Fridericum Trierum, Consiliarium Aulicum, Virum scientia Iuris, prudentia et fide probatissimum. Ei natus est a. superioris seculi XC. a. d. XII. Iunii e Ioanna Sibylla, Philippi Ohemi, mercatoris Lipsiensis filia. Positis apud domesticos praecceptores primis literarum tirociniis, missus est primum Salzungam Hennebergicam ad patrum, qui in eius oppidi Ecclesia sacra faciebat Archidiaconi gradu ac loco, habuitque carum nepotem coniuctorem, erudiendum autem tradidit Scholae oppidanae Rectori Io. Schmidio; post Lipsiam in disciplinamque Crellii, Rectoris Scholae Nicolaitanae, de cuius felici dexteritate in erudienda iuuentute saepe diximus. Altioris doctrinae in primisque iuris partes didicit ab anno huius seculi septimo ad tertium decimum, pri- mum in hac ipsa Vrbe, deinde Ienae, ad extremum Halis, vbi etiam a. XXII. honores Doctoris cepit, ad quos sibi aditum fecerat per Disputationem *de Restitutione in integrum contra Sponsalia pura minorum*. Sed interea peregrinatus erat per Batauos, Britannos et Franco Gallos, denique per Germaniam superiorem et Hungariam, deinde tribus annis in Consilio aulico Ducis

VIII

Leucopetrensis meruerat. Tum vero, Leucopetra relicta, contulit se in Vrbem nostram, fortunarum suarum sedem hic collocaturus. Quod consilium ei feliciter processit. Nam eodem statim anno cooptatus est in Ordinem Amplissimum, et inter Curiae Assessores adscriptus decreto Principis. In illo autem Ordine per Aedilitatis et Proconsulatus gradus tandem ad Consulatum peruenit, suffectus *Stiglitio* a. LVIII. cui etiam in Curatione Scholae Thomanae succeſſerat.

Inter haec bis matrimonium iniit, primum breui post aduentum in hanc Vrbem, a. d. XVII. Sept. cum *Maria Rosina Sinneria*, deinde tertio anno post, d. XIII. Febr. cum *Rabele Christiana Wincleria*, quae ante D. Graeuium, Gotfridi, Consulis clarissimi filium, in matrimonio habuerat. Sed primum cum *Sinneria* coniugium admodum breue et sine prole fuit. Nam tertio mense post nuptias d. XIII. Dec. diem illa obiit supremum. Alterum et tempore et prole laetius fuit. Nam annum vnum cum vicesimo, inter concordia et secunda omnia, durauit, et ipsum feliciter Patrem fecit, nata filia, *Carolina Friderica*, quae ad ingenii sensusque paterni similitudinem nata et educata, in matrimonium data est a. L. d. XX. Octobr. Viro illustri, D. *Carolo Friderico Tiero*, fratri patrucli, Consiliario in iudicio, ad quod de prouocationibus certatur, et Senatori huius Ciuitatis amplissimo.

Sed his tot, tam secundis rebus dignissimum fecerant multae, et magnae, et amabiles virtutes; quae fere erant e genere leniori, quod pertinet ad iustitiam, fidem, liberalitatem, mansuetudinem morum, et ad facilitatem, e quibus virtutibus in primis perlucet honestas et decus, quod non modo allicit maxime animos ad beniuolentiam, sed etiam maxime dignum est amore. Recte enim praecipit *Cicero*, colendum esse ita quemque maxime, ut quisque maxime his virtutibus lenioribus sit ornatus, modestia, temperantia et iustitia. *Off. I, 15.*

Erat

Erat autem in TRIERO admirabilis harum virtutum omnium copulatio et concentus, qui hoc plus habebat decoris, et ad animos omnium commendationis, quod eae virtutes omnes communem rectricem et moderatricem habebant castam eandemque modestam aduersus Deum et religionem reverentiam atque pietatem, per quam omnis alia virtus perfectionem accipit et sincerum decus.

Tota Viri domus erat temperata ex optima illa disciplina, quae amando docet atque discit, imperat et paret. Hic habitabat ea, quam *Mucianus Rufi, Canonici Gothani museum, titulo in foribus posito, profitebatur; Beata tranquillitas.* Agnoscebatur sedes Domini diuitis, liberali, sine magnificencia aut profusione, cultu, multo magis liberalissima beneficentia in miseros et alienae opis indigentes, quae nunquam frustra implorabatur; in qua aemulam habuit olim Coniugem, reliquit etiam Filiam. Sed ad omnium sensuum suorum lenitatem, moderationem, generositatemque formarat illa sua disciplina vtramque, nec minus priuignam, *Ioannam Christiam Graeuiam, nunc Iac. Frid. Kesii, Viri III. Coniugem, Matronam pri-* mariam, quam non aliter ac suam ipsius filiam habuit, omni genere paternae benevolentiae ac liberalitatis complexus, ipse vicissim ab ea, ad finem usque, filiac naturalis pietate cultus. Et habuerat vtraque Parentis obsequio ac pietate colendi normam et exemplum Ipsum, cuius ea in Socrum, *Sinneriam,* pietas semper, id obsequium fuit, ut ab ea filii in modum amaretur, et testamento heres unus scriberetur. Sed qualis ipse erga *Sinneriam* fuerat, talem habuit erga se animo et affectu generum amplissimum, qui et nunc nihil libentius, quam prolixum et paternum eius in se animum, praedicat.

Foris, et in republica gerenda, iustitiae, fidei et utilitati publicae omnia tribuebat, nihil gratiae, aut sibi ac studio suo. Sed iustitiae seueritatem ita lenitatis, comitatis, et aequitatis opinio mitigabat, ut placatos sibi et aequos haberet, etiam quorum contra spem aut voluntatem fecisset ac de- creuisset. Omnino praeclarum reipublicae administrandae et efficax ad- iumentum

X

iumentum habebat facilitatis, mansuetudinis, et comitatis, praesertim misero illo tempore, in quod inciderat Consulatus eius; quo vix aliud magis valebat ad minuendum miseris sensum calamitatum et vexationum, cum ipsas minuere ac tollere non liceret, quam Magistratus, velut Communis Parentis, lenitas et comitas. Facilis ad eum aditus erat: non minor facilitas audiendi et lenitas respondendi. Itaque homines ab eo sic discedebant, ut saltem solatii quid auferrent, cum aut negasset aliquid, aut spem adferre non potuisset.

Neque alio magis vel vinculo continebat in officio, quibus praeerat, vel stimulo ad officium faciendum incitabat, quam humanitatis et comitatis. Tota Scholae Thomanae felix curatio in hac vim omnem habebat. Et ea augebatur et alebatur amore in eam rei publicae partem, cuius curam suscepserat. Nec is amor erat in verbis, aut inani et ignava delectatione ex eius rei bonis, sed efficax in agendo, consulendo, deprecando, denique etiam liberalitate: qualem amorem praestitit Scholae Thomanae. Nam, ut alia mittamus, bello proximo, impeditis redditibus, per quos conuictus illius publicus sustinetur, Ipse sua pecunia diu coetum scholasticorum aluit, nec in illis angustiis pecuniariis restitutionem eius pecuniae postulauit. Ipso autem interca mortuo, Filia, cum nosset animum Parentis in eam Scholam, audissetque aliquando e viuo de legati Scholae illi scribendi consilio, et pietate in Parentem tam bonum, et sua ipsius benignitate mota, totam summam, erant autem ad duo millia probae pecuniae, Scholae remisit et condonauit.

Sed illa tanta facilitas et lenitas non erat mollis ac sine neruis et robore animi, quod a vera et constante sapientis humanitate nunquam abest, saepissime ab seueritatis et grauitatis asperitate; quae magis ferocia naturali temere, cum nihil periculi subest, effervescit, quam constanter et cum periculi contemptu mouetur. Id praeclare intellectum est in Consulatu: ita ab eo et susceptus, et gestus, et depositus est. Nam primum, cum ad eum Magistratus ille esset delatus, nullam aliam eum ob causam recepit, quam ne defugere pericula videretur, aut subtraheret se rei publicae, cui prodesse eum

Consu-

Consulatu gerendo posse, Collegae credebant. Et sancte adfirmabat amicis Vir minime simulator sui, si pax esset, Consulatum suscepturum se non fuisse, idque se dudum apud animum habuisse constitutum. Nempe, cum tranquilla sunt omnia, nauis etiam sine rectore perito et forti cursum tenet, licetque viro bono et sapienti rem publicam non gerere. In ipso autem Consulatu nihil ille mollis animi fecit, nullius periculi communionem defugit, et pariter cum aliis in arce Plissica molestias sustinuit, quae ad extorquendas pecunias admouebantur. Interea, cum, ingrauescente aetate, et fracto molestiis corpore, sentiret, se illi oneri parem esse non posse, quod, auctis malis publicis, augeretur et ipsum, in orbem redeunte Consulatu, ita deprecatus est eam prouinciam, ut plane abdicaret se honore Consulari, et ad conditionem priuatam se redigeret, nihil sibi pactus commodorum Consularium. Quod hic vestigium est mollitudinis aut timoris? quid non pectoris robusti et constantis?

Atque haec tot, tam pulchris amabilibusque virtutibus ornata anima bene ac digne habitabat, sortita corpus iustae magnitudinis, membris omnibus, cum venustate quadam, respondentibus, et ore ipso, tum lineamentis et figura, tum colore, mixtaque grauitati comitate, ad pulchritudinem facto. Sed erat tamen natura tenerius: ceterum in iuuentute exercitationes equestres, in quibus etiam excellebat, per omnem vitam temperantia in rebus iucundis, et moderatio tranquilla animi, aliquantum roborauerant. Graui morbo nullo conflictatus est vnquam: aliquoties tentari meminirhus ab leui febricula: sed ad extremum fractus est et aetate, et multo magis molestiis bellicis. Et succurrere labanti corpori tentabat secessu ab Vrbis strepitu et turbis ad Fontium fortunatorum tranquillitatem: a quibus etiam, cum bello finis factus esset, ad nos rediit sic, ut satis valere videretur. Sed querebatur tamen, pedes interdum corpus non satis sustinere, nec memoriam satis respondere. Itaque ei timere a mortis subitae periculo coepere, qui amabant, aut curam corporis et valetudinis sustinebant. Nec illum timorem inanem fuisse, docuit euentus: quippe Kalendis ipsis Februariis, cum a somno, sumta calida, sermones habuisset cum Filia, recreassetque se eius pietate et obsequio, vix ab ea digressum perculit ictus fatalis, et vitae pulcherrime actae finem attulit. Vixit annos LXXII, menses septem amplius: viuet perpetuo, pia et grata memoria suorum, propinquorum, Scholae Thomanae, Ciuitatis vniuersae.

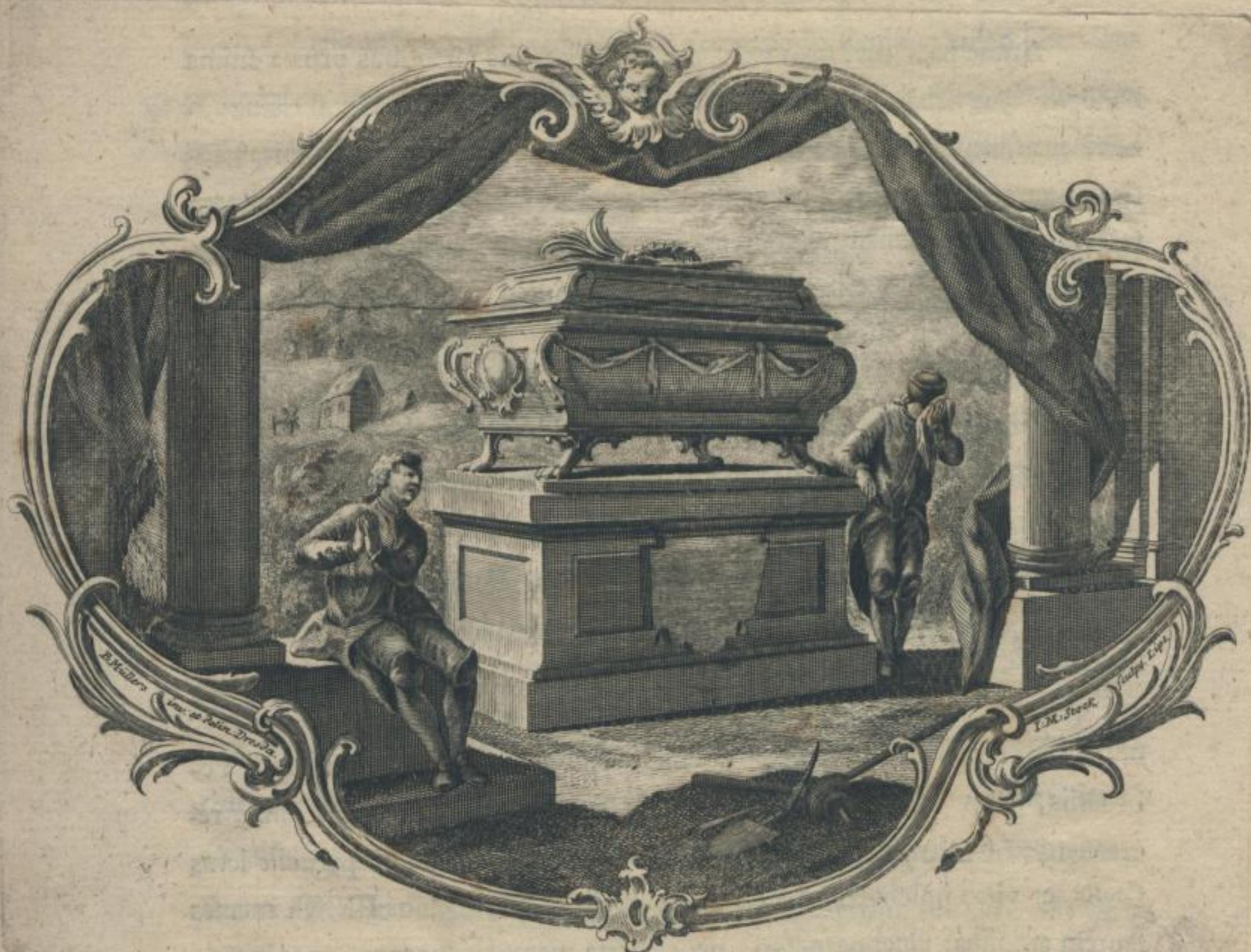
Sed

XII

Sed nemini magis memoria huius talis Viri commendata debet esse,
quam nobis, *Optimi et Carissimi Ciues*, qui mansuetiora illa sapientiae diuinae
et humanae studia tractamus, idque in ea Vrbe, quae humanitatis, ele-
gantiae, comitatis, modestiae, magistra existimatur: quarum rerum ex-
emplar vix aequa perfectum ac pulchrum haec Vrbs habuit, perfectius
vtique et pulchrius, quod nos quidem sciamus ac meminerimus, nullum.

P. P. Domin. XXIII. p. Trin. A. C. ccccclxv.

1765

B. Müller
Inv. & sc. Polon. Dresden

J.M. Stock
Gulpt. Lips.

